

ENKELE VERKLARINGEN VAN LAARNAMEN

Aller **Byler** **Daatselaar** **Davelaar**
Dompselaar **Ermeler** **Parkeler** **Renselaar**
Seggelaar **Twiller** **Van Beek**

A.J. de Weerd.

Aller

In een oud geschrift van ± 1313 komt met de naam Aleir en Erleir tegen. Aleir is de oudste naam van Aller, Aleir kan gesplitst worden in A - waterlopen in Noord-Brabant, enz. en Leir, of later Laar, dat betrekking heeft op bos, zodat a-leir een bosrijke streek of een bos beduidt gelegen bij het water.

Bron: H.L. van Aller, 1963, Het geslacht van Aller, Gens Nostra 18: 193-201.

[Terug](#)

Byler

Mij is wel bekend de naam van Bylert, ook geschreven Bylaer, Bylaerd, Bijlar, Bylert en Byller.

Van Bylert was oorspronkelijk genaamd "van Byler". De toevoeging van de letter t aan het slot van de naam heeft bij alle van Byler's plaats gehad in de XVIIe eeuw. Het betreft hier een veel voorkomend verschijnsel, dat te constateren valt bij talrijke namen die oorspronkelijk alleen op -er eindigden. Vermoedelijk is de spraakmakende gemeente tot deze naamvorming gekomen naar analogie van woorden, waarvan de oorspronkelijke uitgang -aard, op den duur verzaakt was tot -ert (of -erd), vgl. gierigaard en gierigerd, en uitdrukkingen als: dat is me een vriendelijkerd, lieverd, e.d. Naar analogie hiervan spreekt men tegenwoordig ook nog wel van een "schreeuwert", en "lachert" e.d. ofschoon uit taalkundig oogpunt deze toevoeging van de letter t aan zelfstandige naamwoorden, die uit een werkwoord zijn ontstaan, uiteraard in geen enkel opzicht is te verantwoorden.

De bakermat van het genoemde geslacht ligt in de streek tussen Barneveld en Ede, waar een erf lag, genaamd "den Byler" of "Bylaer". Een "laer" was oorspronkelijk een schrale, open plaats, een ledige, onvruchtbare plek; later ook de naam voor moerassig broek- of weideland. In geschiedkundige bronnen wordt zowel van "het" als van "den laer" gesproken. De "Bylaer" was mogelijk "bij zulk een laer" gelegen.

De simpele mededeling als dat alle van Byler's hun naam aan dit erf en goed den Byler onder Barneveld hebben ontleend, moet evenwel onjuist worden geacht. Want in de XVIe en XVIIe eeuw heeft in Wijk bij Duurstede ook een familie van Byler gewoond.

Een akte uit 1456 vermeld enig land in het kerspel Almen, buurtschap Harfsen, "bij den Byler" gelegen. Boven is reeds gewezen, dat zich in de omgeving van Barneveld eens verschillende goederen hebben bevonden, aan elk waarvan de naam Byl(a)er verbonden was. Nu verdient het de aandacht, dat hetzelfde ook het geval was in de streek tussen Zutphen en Deventer. In de buurtschap Groot Dochteren moet een erf "Cleijn Bylardt" hebben gelegen. Voorts bevond zich in Oolde een goed "Kleine Bylert" geheten. Zowel in Oolde als in Groot-Dochteren hebben dus vermoedelijk ook boerenerven gelegen die (Groot) Byler(t) waren genaamd. Al deze Byler-erven kunnen op hun beurt hun naam hebben geschonken aan de bewoners daarvan.

[Terug](#)

Daatselaar

Volgens A. Huizinga in zijn "Encyclopedie van Namen" betekent deze naam "van de hazelaar". M.L. dubieus. [Terug](#)

Dompselaar

Zie hiervoor onder "tomme", blz. 235 bij H.J. Moerman in zijn "Nederlandse Plaatsnamen" en bij Johan Winkler, Nederlandsche Geslachtsnamen, blz. 138, onderaan bij Ompteda, enz.

[Terug](#)

Ermeler

Moerman in zijn Ned. Plaatsnamen, vermeldt op blz. 98, hermei, oostned. Dialekt voor hermelijn. Ik kan hieraan toevoegen dat in de oostned. Dialekten door een slordigheid in het spreken de letter h vooraan een woord vaak niet wordt uitgesproken. Is Ermeler dus een laar waar b.v. eens een hermelijn werd gevangen? Maar in Nederlandse Familienamen en in Historisch Perspectief, twee lezingen, gehouden door dr. K. Roelandts en dr. P.J. Meertens, wordt vermeldt een "van ermens lande" (blz. 20) en, even eerder, Ermen voor Ermelendis en Ermgart.

[Terug](#)

Parkeler

Van afsluiting spreekt ook de naam Pierik, die hoort bij het aan het Frans ontleende woord park, dat oorspronkelijk omheining, afsluiting, afgesloten ruimte, sluitboom moet betekenen. Tussen r en k heeft zich in park een i ontwikkeld, waardoor parik in perik en dit in perk of verder in pirik is overgegaan. Zo verklaart dat P. Vinc. Van Wijk in zijn "Boerderijnamen". Ook bij M. Schönfeld in zijn "Veldnamen in Nederland" kunt u deze verklaring vinden.

Volgens de "Mededelingen van de Naamkundige-Commissie", jrg. 1955, no. 1-2, is park of perk afkomstig uit het Keltische barra, dat lat, stok of barreel aanduidt. Betekent Parkeler dus een omheinde of afgesloten laar? In Twello bij Deventer staat nog een huize de Parkeler, ook wel de Parkelaar genaamd.

[Terug](#)

Renselaar

Is dit de laar van een zekere Rens? Rens is volgens dr. J. van der Schaar in zijn Woordenboek van Voornamen een afkorting van de mans voornamen Emerentius en Laurentius. Maar Moerman vermeldt in zijn Ned. Plaatsnamen, blz. 149 Rentilo (Renselaar bij Barneveld? ao. 855). Meer niet.

[Terug](#)

Seggelaar

Zegge is sekgras, een grassoort. Te vinden bij B.J. Hekket in zijn Oost-Nederlandse Familienamen.

[Terug](#)

Twiller

Hekket vermeldt de familienaam Twilhaar, met de varianten Nyen Twilhaar, Nijentwilhaar. Erven bij Hellendoorn, Groot en Klein Twilhaar, in 1682 als Nieuwen Twilhaar vermeldt; dichtbij ligt de buurtschap Twelhaar en het Twilhaarsbos. Oude vermeldingen uit Overijssel zijn me niet bekend, maar wel uit de provincie Utrecht. In 1427 ontmoeten we Jan van Twiller; in 1428 horen we van Jans Huus van Twillaer en in 1501 van een erve Twellaer bij Scherpenzeel.

Een "twil" zo vervolgt Hekket verder, was een vorkachtig gespleten tak, in feite een ander woord voor "twijg". Beide woorden zijn verwant met "twee". Een twilhaar of twelhaar was dus een "haar" begroeid met al of niet gevorkte takken, in feite dus begroeid met struikgewas.

Twil is een variant van "twel", we vinden het terug in het Drentse Tweelo bij Meppel, in 1426 beschreven als lito den Twele". De duitse vorm "zwill" vinden we in Zwi11 brock, even over de grens bij Groenlo, nu een klooster, eenmaal een bos.

De familie Twellaar, vooral bij Diepenveen, kan een variant van Twilhaar zijn, maar ook een samenstelling van Twen en laar. Vergelijking met het Engelse Twinstead in Essex, waar "twin" verklaard wordt als een samentrekking van "twigen", twijgen, laat zien dat zoiets ook in het Oostnederlands gebeurd kan zijn, aldus zouden we de familienaam Twenhaar en Twinhaar, alsmede Klein Twennaar en de pin. Twello, in de 14e eeuw Twenlo, kunnen verklaren.

Wat dat zwill van Zwillbrock, Nederlands Zwi11broek, betreft, wil ik gaarne nog het volgende opmerken. Al eens eerder heeft pater M. Reinders, een verdienstelijk amateur-historicus in de Achterhoek, mij eens gezegd dat dat zwill de betekenis van hoogte had. De plaatsnaam zou dan betekenen, hoogte in een moeras of broek. Nog ligt daar een broek wat een Duits beschermd natuurmonument is.

Moerman in zijn Ned. Plaatsnamen zegt: bij ww. zwellen (hoger worden, opwelven), zoals Swell in Engeland, gelegen bij een rug, oe. swelle? Volgens sommigen zou Zwolle ook op een soort "ophoping" liggen. Evenwel, de betekenis van Zwolle is onzeker.

[Terug](#)

Davelaar

De f.n. van mijn vrouw is Davelaar. Volgens Gens Nostra 19 (1946): 75 is dit een boerderij te Woudenberg. In 1975 hebben we deze boerderij opgezocht. Die ligt aan een weg, genaamd Davelaar. Volgens aan mij jaren geleden verstrekte gegevens zou de naam betekenen hoeve op een laar. De f.n. moet n.l. een samentrekking zijn van De havelaar.

Volgens een mededeling van de vrouw des huizes van voornoemde boerderij wist zij zich nog te herinneren dat in haar jeugd aldaar veel bos aanwezig was.

Onderstaande is uit het Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, door A.J. van der Aa (Gorinchem, 1841).

Davelaarshuis of Davilla's huis, voorm. Huis provo Friesland, kw. Westergo, griet, het Bildt, bewesten de kerk van St. Annaparochie. Naar men meent had het zijn naam ontleend aan een Davelaar, een der bedijkers van het Bildt, die men als zodanig ook wel onder de naam van dÁvilla vindt opgegeven. Het is augustus 1833 afgebroken.

[Terug](#)

ENKELE VOORoudERS VAN HENDRIK VAN BEEK

A.C. Zeven

In mijn kwartierstaat komen enkele Veluwse voorouders voor. Van vader's zijde ben ik verbonden met Elburg/Doornspijk door Hendrik van Beek.

1. Hendrik van Beek, ged. Amsterdam 7-12-1788, kantoor bediende, tr. Gesina Mulder.
2. Jacob van Beek, ged. Doornspijk 29-3-1744, trekt naar Amsterdam 'afkomstig van Elburg', tr. Amsterdam otr. 29-61770
3. Johanna van der Valk, ged. Amsterdam Noorderkerk 24-9-1747.
4. Drees Jacobsen, tr. Doornspijk. Ik ken zijn afstamming niet.
Behoort hij tot het geslacht y arL ... Beek, afkomstig van het Beekmansgoed op Holk, Nijkerk? Zie W.J.A. van 't Einde, 1960. Cristina van Rees. Gens Nostra 20: 51-52; F. Kragt, 1968. Hendrik Beekmansgoed op Holk. Gens Nostra 23: 217226. Drees is afgeleid van Andries. Andries wordt ook verkort tot Aris. Zie G. van Beek, 1977. Kwartierstaat van Beek. V.G. 2: 157-159.
5. Aartje Haase, van Elburg
10. Hendrik Hase, tr Doornspijk, tr.
11. Gerrigje.

[Terug](#)